

Cilvēku kļūst mazāk, darbinieku trūkst

Limbažu novadā darba roku (un galvu) tirgus pēdējos gados saglabājis salīdzinoši stabils. Bezdarba līmenis nav augsts, sezonālās svārstības ir prognozējamās, bet uzņēmēji arvien biežāk saskaras ar kvalificētu darbinieku trūkumu. Vienlaikus statistika rāda ilgtermiņa tendenci, kas novada ekonomikā var kļūt arvien noteicošāka: darbaspējīgo iedzīvotāju skaits samazinās, iedzīvotāji noveco, bet jaunieši pēc mācībām bieži vien novadā neatgriežas.

Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) dati rāda, ka Limbažu novadā darba ņēmēju skaits no 12 233 cilvēkiem 2020. gadā sarucis līdz 10 609 cilvēkiem 2025. gadā. Vienlaikus samazināties arī kopējais iedzīvotāju skaits: no 28 546 cilvēkiem 2021. gadā līdz 27 613 cilvēkiem 2025. gada sākumā.

Viens no būtiskākajiem secinājumiem ir saistīts ar demogrāfiju, pareizāk sakot – dzimstības lejupslīdi. Limbažu novadā darba tirgū ik gadu ienāk ievērojami mazāks jauniešu skaits, salīdzinot ar to cilvēku skaitu, kuri sasniedz pensionēšanās vecumu.

Pamatojoties uz 2025. gada datiem, darba tirgū vidēji gadā ieplūst aptuveni 246 jaunieši no novada vecuma grupā no 20 līdz 29 gadiem. Savukārt pensionēšanās vecumu ik gadu sasniedz apmēram 439 iedzīvotāji. Teorētiski tas nozīmē gandrīz 200 cilvēku darbaspēka iztrūkumu ik gadu. Praksē situācija ir nedaudz sarežģītāka, jo daļa cilvēku darba tirgu pamet agrāk, bet citi turpina strādāt arī pensijas vecumā.

Darba ņēmēju statistika rāda, ka 60–64 gadu vecumā novadā vēl strādā 1212 cilvēki. Tātad faktiskais darba tirgus *izejošo* cilvēku skaits gadā ir tuvāks 240 cilvēkiem. Tomēr jauniešu skaits, kas reāli sāk strādāt novadā, gadā ir tikai aptuveni 140. Tas ļauj secināt, ka daļa jauniešu pēc izglītības iegūšanas neiesaistās darba tirgū vai arī pārceļas uz Rīgu, Pierīgu vai ārvalstīm.

Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvars krītas

Novadā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvars ir zemāks nekā vidēji Latvijā, turklāt šī starpība pakāpeniski pieaug. 2025. gadā ekonomiski aktīvi bija 54,8% Limbažu novada iedzīvotāju vecumā virs 15 gadiem (13,2 tūkstoši), kamēr Latvijā kopumā – 58%. Nodarbinātības līmenis mūsupusē sasniedza 51,6%, kas arī ir zemāks nekā valstī vidēji.

Vienlaikus pieaug ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju īpatsvars. Ja Latvijā tie ir 42% iedzīvotāju, tad Limbažu novadā jau 45,2%. Lielākā daļa ekonomiski neaktīvo ir pensionāri. 2025. gadā Limbažu novadā tādi bija vairāk nekā 6000 jeb ceturtdaļa visu iedzīvotāju vecumā virs 15 gadiem. No kapitāla ienākumiem novadā pārtiek 1251 cilvēks (salīdzinājumam 754 personas 2021. gadā).

Demogrāfiskā struktūra liecina, ka novads turpina novecot. Piemēram, 65–69 gadu vecuma grupā iedzīvotāju skaits gada laikā pieaudzis par 86 cilvēkiem, savukārt jaunākajās darbaspējīgajās grupās skaits samazinās.

Pieaug senioru nodarbinātība un pašnodarbināto skaits

Limbažu novadā turpina pieaugt nodarbināto skaits vecuma grupās virs 60 gadiem. Pērn vecumā no 60 līdz 64 gadiem bija 1212 darba ņēmēju (2020. gadā tikai 371). Grupā no 65 līdz 69 gadiem strādāja 594 cilvēki, bet 70–74 gadu grupā – 216. Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, šie rādītāji turpina augt. Pat pēc 75 gadu vecuma sasniegšanas novadā strādā 121 cilvēks.

Tas norāda uz divām tendencēm. Pirmkārt, darba devēji aizvien biežāk cenšas noturēt pieredzējušus darbiniekus darbaspēka trūkuma dēļ. Otrkārt, daļai senioru darba turpināšana ir vitāli nepieciešama.

Vienlaikus stabils saglabājas pašnodarbināto skaits. 2025. gadā Limbažu novadā bija 1386 pašnodarbinātie – par 31 vairāk nekā gadu iepriekš. Lielākais viņu skaits ir vecuma grupās no 50 līdz 59 gadiem, tomēr pieaugums vērojams arī 35–44 gadu grupās. Tas var liecināt gan par uzņēmējdarbības aktivitāti, gan cilvēku vēlmi elastīgāk pielāgoties darba tirgum.

Bezdarbs – sezonāls un salīdzinoši zems

Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) dati rāda, ka bezdarbs Limbažu novadā saglabājas salīdzinoši zemā līmenī un tam ir izteikts sezonāls raksturs.

Pērn aprīļa beigās novadā bija reģistrēti 572 bezdarbnieki, bet šī gada martā jau 617. Savukārt mēnesi vēlāk – aprīļa beigās – bezdarbnieku skaits strauji samazinājās līdz 525 cilvēkiem. Šī situācija regulāri atkārtojas. Līdzīgas svārstības ir raksturīgas Latvijas reģioniem, kuros būtiska loma ir sezonālajiem darbiem būvniecībā, lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un tūrismā. Kopumā Limbažu novads uz citu fona neizskatās slikti. Bezdarbnieku skaits ir ievērojami mazāks nekā daudzviet Latgalē, bet lielāks nekā Pierīgas teritorijās.

Svarīgi arī saprast, ka Latvijā pastāv vairāki bezdarba rādītāji. NVA publicē reģistrēto bezdarbu, savukārt CSP aprēķina bezdarbu pēc Starptautiskās darba organizācijas metodoloģijas, kurā tiek iekļauti arī aktīvi darba meklētāji, kas nav reģistrējušies NVA. Tādēļ CSP bezdarba līmenis parasti ir augstāks nekā reģistrētais bezdarbs.

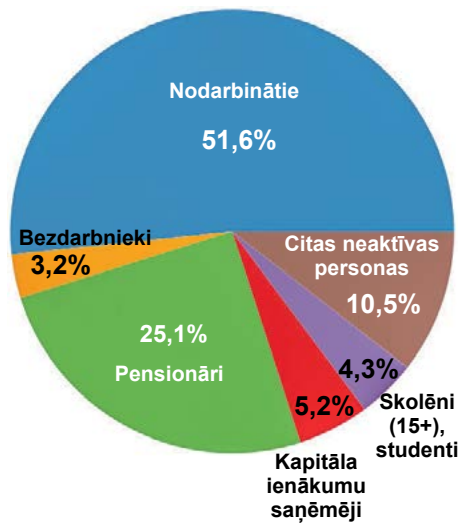
Galvenā problēma – cilvēku trūkums

Lai gan ekonomikas izaugsme Latvijā pēdējos gados nav strauja, darba tirgū joprojām uzkrītošs ir darbaspēka deficīts. Ja darbavieta skaits turpina saglabāties pašreizējā līmenī, demogrāfijas tendenču rezultātā teorētiski katru gadu novadā rodas apmēram 100 brīvu darbavieta. Tās varētu aizņemt bezdarbnieki, pensijas vecumu sasniegušie vai ekonomiski neaktīvie iedzīvotāji. Tieši tādēļ nākamajos gados galvenais jautājums nebūs par to, vai Limbažu novadā būs darbs, bet gan – vai būs cilvēki, kas šo darbu dara. Liela nozīme būs tam, vai novads spēs noturēt jauniešus pēc skolas beigšanas, piesaistīt jaunas investīcijas un radīt darbavietas ar konkurētspējīgu atalgojumu. Vakanču struktūra un pieejamās algas bieži ir galvenais iemesls, kādēļ jaunie speciālisti izvēlas darbu citur.

Ārējie riski pagaidām bez krasas ietekmes

2026. gada sākumā Latvijas darba tirgu pozitīvi ietekmējusi Eiropas Centrālās bankas procentu likmju samazināšana, kas pakāpeniski atjaunoja kredītu izsniegšanu un investīcijas. Vienlaikus pavasara sezonālitate tradicionāli samazina bezdarbu. Tomēr ārējā vide joprojām ir nestabila. Vājā ekonomikas izaugsme Vācijā un Zviedrijā ierobežo Latvijas eksporta iespējas, bet geopolitiskie riski Tuvajos Austrumos var veicināt energoresursu cenu un inflācijas kāpumu, kas jau redzams degvielas cenās. Tas varētu palēnināt ekonomikas izaugsmi arī Latvijā. Ja karadarbība un nenoteiktība Tuvo Austrumu reģionā turpināsies vēl dažus mēnešus, tas sāks ietekmēt Latvijas darba tirgu netiešā veidā: neizbēgamais energoresursu cenu kāpums atkal palielinās inflācijas spiedienu, kas varētu piespiest Eiropas Centrālo banku bremzēt vai apturēt procentu likmju samazināšanu, tādējādi kavējot ekonomikas atkopšanos no iepriekšējās energoresursu cenu pieauguma krīzes. Vienlaikus

Limbažu novada iedzīvotāju ekonomiskā aktivitāte (2025)

augstākas izmaksas uzņēmumiem un vajāks ārējais pieprasījums varētu samazināt investīcijas un eksportu, radot spiedienu uz nodarbinātību. Tomēr, ņemot vērā jau esošo darbaspēka deficītu Latvijā, bezdarba pieaugums, visticamāk, būtu mērenāks nekā iepriekšējās krīzēs – drīzāk izpaustos kā darbā pieņemšanas tempu samazināšanās un atsevišķu nozaru vājināšanās, nevis straujš un visaptverošs darbavieta skaita samazinājums. Tādēļ tuvākajos gados Limbažu novada darba tirgū, visticamāk, dominēs nevis augsts bezdarbs, bet gan arvien izteiktāki centieni piesaistīt un noturēt darbiniekus.

Kam rokas dotas, tam jāstrādā. No jaunības līdz pensijai

Darbs dažiem kļūst par ieradumu uz visu mūžu, citiem par pirmo lielo soli lielajā pasaulē, prom no ierastās vides un ģimenes. Vieni strādā inerces dēļ, jo citādi neprot, otri, lai atrastu savu vietu un iespējas, kuru mazākās pilsētās bieži pietrūkst. Limbažu pusē darba tirgus līdzinās situācijai valstī: daudzi seniori darbu turpina arī pēc pensijas vecuma sasniegšanas, bet vairums jauniešu pēc skolas diploma saņemšanas dodas uz Rīgu vai ārzemēm. Tur sākas viņu īstā pieaugušo dzīve.

Es tik rukāju

75 gadus vecais bīrinietis Aivars Trezuns joprojām ir pie stūres, tiesa gan – nu jau tikai savā automašīnā. Visu mūžu viņa dzīve bijusi saistīta ar autobusiem. Pēdējos 20 darba gadus viņš vadījis skolas autobusu, vedot bērņus uz Vidrižu skolu. Pensijas vecumu sasniedza jau 2013. gadā, taču toreiz nekas īpaši nemainījās. – *Iesākts bija, dzirnava griežas, un es tik rukāju*, – viņš saka. Darbs bija kļuvis par pašsaprotamu dzīves sastāvdaļu. Sēdēt mājās viņš nevarētu, jo tāds esot raksturs. Tikai 73 gadu vecumā Aivars devās savā lielākajā atvaļinājumā, un arī tad veselības apsvērumu dēļ. Viņš pieļauj: ja būtu apstāties agrāk, varbūt organisms šodien būtu stiprāks.

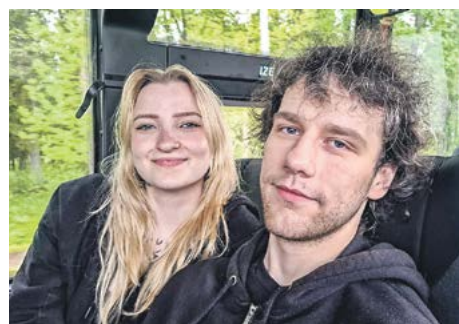
Līdzīgs stāsts ir pašnodarbinātajai grāmatvedei Dzintrai Gobai. Viņai ir 73 gadi, un darbs turpinās ne tik daudz naudas, cik ieraduma dēļ. – *Esmu grāmatvede, sagatavoju ikgadējās deklarācijas. Nestrādāju naudas, bet strādāšanas pēc*, – viņa saka. Grāmatvedībā viss nemitīgi mainās, tādēļ jāseko jaunumiem un jāpilnveido zināšanas. Dzintra zina, ka 2027. gadā beigsies

viņas grāmatveža sertifikāta termiņš, un tad, iespējams, pienāks laiks izlemt, vai darbu turpināt.

Pasaule ir vaļā, dosimies to izpētīt

Kamēr vecāko paaudzi darbs neatlaiž arī pēc pensijas vecuma sasniegšanas, jaunajiem darba dzīve tikai sākas. Limbažnieki Amanda Lipeja un Dāniels Ozoliņš darba gaitas uzsāka īsi pēc vidusskolas. Dāniels jau divus gadus strādā nolikta-vā Anglijā. Darbavieta ieteicis tēvs, kurš Lielbritānijā dzīvo ilgāku laiku. Jaunietis atzīst, ka darbs nav viegls.

Ikdiena puisim paiet darbā un dzīvojot pie tēva Anglijā, Latvijā viņš iegriežas teju kā tūrists – atvaļinājumu laikā. Ar dzimto pusi viņu visvairāk saista draugi. – *Protams, ka darbs ir smags, ja nekas nav studēts*, – paškritiski saka sarunbiedrs. Viņš nezina, cik par līdzīgu darbu maksātu Latvijā, taču pieļauj, ka starpība ir ievērojama.

Amanda un Dāniels autobusa sēdekļos ceļā uz dzimto pilsētu

Savukārt Amanda sākotnēji domājusi par darbu Oslo. Piedāvājums bijis vilinošs – apmaksāta dzīvesvieta un iespēja strādāt Norvēģijā. Tomēr izrādījies, ka paredzēts apkopējas darbs, no kura viņa atteikusies. Kādu laiku Amanda izmantoja īstermiņa darba piedāvājumu aplikācijas, bet pēc veiksmīgas intervijas atrada vietu veikalā Rīgā. Tagad viņa galvaspilsētā strādā jau gandrīz divus gadus un ir pakāpusies pa karjeras kāpnēm. – *Esmu izaugusi, esmu vadītāja*, – ar lepnumu saka Amanda, kurai darbavieta nodrošina apmācību un seminārus. Arī pati ir inovatīva, ieviesusi jaunu pakalpojumu – tālruņu tīrīšanu. Ideju uzņēmuma vadība attīstījusi, un tagad šāda apmācība notiek arī citiem darbiniekiem.

Limbažos Amanda vairs nedzīvo. Viņa atbrauc apciemot ģimeni un draugus. Uz jautājumu, kāpēc nestrādā dzimtajā pilsētā, atbilde ir vienkārša: – *Pilsētā ļoti grūti atrast darbu*. Viņa zina stāstīt arī par citiem limbažniekiem, kuri gadiem cenšas atrast labāk atalgotu un perspektīvu darbu novada centrā, taču nesekmīgi.

Šajos cilvēku stāstos redzamas divas atšķirīgas darba dzīves puses. Vecākajai paaudzei darbs bieži ir iegājis dzīves ritms, ko grūti pārtraukt pat pēc pensijas sasniegšanas, kad it kā varētu mest visu pie malas. Savukārt jaunajiem tas kļūst par iespēju meklēt labāku un perspektīvāku nākotni ārpus dzimtas vietas. Vienus strādāšana neatlaiž un tur līdz pēdējām, otri darba dēļ aizbrauc. Taču abos gadījumos nodarbinātība un zināmā mērā arī cīņa par eksistenci kļūst par dzīves centrālo asi, ap kuru kārtojas ikdiena, izvēles un nākotnes plāni.

Maija beigās sludinājumu portālos bija atrodami 110 darba piedāvājumi Limbažu pusē, tiesa, algu līmenis – visai zems. Daļai tas ir pamats palikt, citiem joprojām samaksa ir par mazu, lai savu nākotni saistītu ar dzimto pusi.

Edmunds IMŠA

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

MAF
Mediju atbalsta fonds

Par publikācijas saturu atbild projekta «Tuvplānā – demokrātija, demogrāfija un pilsoniskā aktivitāte» īstenotāja – SIA «Izdevniecība Auseklis».

Projekta Nr. 2026.LV/RMA/1.6.1/006